

здібності інтелектуального працівника, що створить на рівні компанії додаткові стимули для адекватного зростання вартості, а відтак — і призведе до збільшення можливих шляхів залучення фінансових ресурсів.

В сучасних умовах практика управління вартістю компанії буде більше спиратися на застосування процедур прогнозування майбутніх грошових потоків, отриманих внаслідок монопольного використання різних економічних ефектів (ефективність використання нематеріальних активів, ефективність стратегії формування та використання інтелектуального ресурсу, показники реалізації інноваційних проєктів, взаємодія компанії з наукою і освітою тощо).

Література

1. Кудря Я. В. Поведінковий аспект управління корпоративними підприємствами // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 1. — С. 41—47.
2. Артем'єва І. О. Забезпечення фінансового розвитку корпорацій у країнах з транзитивною економікою // Актуальні проблеми економіки. — 2005. — № 11. — С. 40—43.
3. Национальные инновационные системы / под. ред. Н. И. Иванова. — М.: Наука, 2002. — 244 с.
4. Рубан Т. Е., Ингильдеева Э. Р. Управление стоимостью в едином процессе управления компанией // Бизнес Информ. — 2007. — № 5. — Том 1. — С. 61—64.
5. Теплова Т. В. Инвестиционные рычаги максимизации стоимости компании. Практика российских предприятий / Т. В. Теплова. — М., Вершина, 2007. — 272 с.
6. Герасименко А. Г. Концентрація капіталу: сутність та основні форми реалізації // Фінанси України. — 2005. — № 10. — С. 116—123.

УДК 336.71:658.14](043.5)

Ю. В. Масюк, канд. екон. наук, доц.,
завідувач кафедри фінансів,

Л. І. Бровко, канд. екон. наук, доц. кафедри фінансів,
Дніпропетровський державний аграрний університет

ФАКТОРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕНТРАЦІЇ ТА ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ

Банківський капітал історично і логічно складає основу діяльності банків і виконує оперативну, гарантійну і регулюючу функції. У теоретичному плані банківський капітал відіграє ключову

роль у системі фінансового посередництва, оскільки забезпечує зобов'язання банків і визначає їх кредитний потенціал через систему обов'язкових нормативів.

Банківський капітал, будучи довгостроковим інвестиційним ресурсом, служить базою розвитку мережі банківських установ у регіонах, впровадження фінансових інновацій, забезпечення економічних агентів сучасними банківськими послугами. Зростання банківського капіталу може відбуватися як на основі концентрації, так і в результаті централізації капіталів, причому співвідношення цих процесів та їх інтенсивність змінюється залежно від умов господарської діяльності і фази ділового циклу. Первинні джерела капіталу формуються в процесі заощадження частини поточного доходу. Тому, зростання реальних доходів населення є найважливішим чинником капіталоутворення. Вторинні джерела капіталу формуються в процесі його реінвестування або перерозподілу, а суб'єктами вторинної пропозиції капіталу виступають економічні агенти, що здійснюють розширене відтворення за рахунок внутрішніх джерел самофінансування (капіталізації прибутку, амортизація), а також фінансові інститути, що акумулюють і перерозподіляють капітали у напрямку їх більш ефективного використання через механізми фінансових ринків.

Основним чинником, що визначає процеси централізації, є конкуренція індивідуальних капіталів. Результатом централізації є посилення процесів його концентрації. Централізація банківського капіталу може бути примусовою, вимушеною і добровільною, приймати різні форми, що визначаються історичною та національною специфікою процесів суспільного відтворення.

Інтенсивність процесів централізації в значній мірі визначається рівнем розвитку та ступенем доступності кредиту, оскільки можливості поглинання вже діючих банків розширюються в результаті залучення позикових коштів для фінансування таких угод. Тому, при рівній мірі зростання суспільного капіталу можливі різні ступені централізації. Аналіз процесів централізації банківського капіталу дозволяє виділити деякі загальні для більшості країн тенденції і ряд специфічних особливостей, що відображають конкретно-історичні умови банківської діяльності в Україні [3]. До них можна віднести помітне скорочення числа кредитних організацій, активізацію транскордонної централізації капіталів, інтенсифікацію процесів консолідації банківського капіталу в цілому. Характерні національні особливості банківських злиттів пов'язані з домінуванням на ринку банків під контролем іноземного капіталу, відсутність необхідної для прийняття рішень ін-

формації, залежність від позикового фінансування, проведення угод в інтересах власників або менеджерів. Починаючи з 2002 року в Україні кількість банків з іноземним капіталом зросла з 20 до 53-х, які на сьогоднішній день контролюють більше 50 % активів банківського сектору [1].

Істотний вплив на процеси концентрації і централізації в українській банківській системі мають банки під контролем іноземного капіталу. Прагнучи максимально швидко збільшити капітал придбаного українського банку з метою отримання повного контролю над ним і розширення частки на цільових ринках, нерезиденти більш активно використовують всі джерела нарощування капіталу, як внутрішні, так і зовнішні (ринкові), тоді як зростання капіталу більшості українських банків відбувається переважно за рахунок внутрішніх джерел. Присутність іноземного капіталу і конкуренція з його боку стимулюють до злиттів і поглинань серед вітчизняних кредитних організацій, у результаті чого концентрація банківського капіталу відбувається на основі його централізації, що дає можливість генерувати і капіталізувати більш потужні потоки прибутку.

Можливості банківського кредитування економіки в існуючих умовах обмежені ресурсними параметрами і нормативними показниками, покликаними забезпечувати стабільність банківської системи. Капітал банківського сектора України та ступінь його концентрації не відповідають потребам реального сектора економіки з великою кількістю системоутворюючих компаній і підприємств при одночасному превалюванні числа дрібних і середніх банків, особливо в регіонах.

З світової практики відомо, що для банківського капіталу (на відміну від промислового) характерно домінування централізації капіталу над процесами зростання капіталу за рахунок капіталізації частини прибутку. У банківській діяльності оперують капіталом у його функціональній грошовій формі, що істотно полегшує процеси його централізації [2].

Великі приватні банки, здатні генерувати масштабні потоки прибутку, нарощують капітал за рахунок її капіталізації більшою мірою, ніж за рахунок статутного капіталу і емісійного доходу. У банках, які контролюються іноземним капіталом, найважливішим фактором збільшення власних коштів є зростання статутного капіталу і емісійного доходу. Банки під контролем держави мають у своєму розпорядженні всі основні джерела і можуть їх варіювати на свій розсуд, залежно від зміни умов. Регіональні банки більшу частину приросту капіталу формують за рахунок внесків акціонерів до статутних капіталів, а решту — за рахунок прибут-

ку, змінюючи співвідношення на користь того чи іншого залежно від зміни кон'юнктури ринку. В цілому, вони більше орієнтовані на власні джерела зростання капітальної бази.

Література

1. *Корнилюк Р.* Українські банки в тенетах іноземного капіталу [Електронний ресурс]: Економічна правда. — Режим доступу http://www.ukrtrudprom.com./digest/Ukransk_banki_v_tenetah_nozemnogo_kaptalu.html
2. *Крылова Л.* Факторы роста концентрации и централизации капитала в банковской системе / Л. Крылова // Вестник Университета Международного Бизнеса. — 2008. — № 4(10). — С. 11—16.
3. *Розинский И.* Иностранные банки в европейских странах / И. Розинский // Современная Европа. — 2009. — № 3. — С. 43—57.

УДК 330.77

М. І. Мурун, канд. екон. наук, доц., проф.
кафедри банківської справи,
А. В. Ярова, асист. кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

МЕТОДИ ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ У МЕХАНІЗМІ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Інструментами поживлення інвестиційної діяльності підприємства є методи та джерела її фінансування. Ці інструменти тісно пов'язані: методи фінансування визначають джерела цих коштів, а форми інвестиційних затрат обумовлюють використання певних методів їх фінансування.

Серед методів фінансування інвестиційних вкладень у ринковій економіці розрізняють: самофінансування, акціонування, кредитування, надання коштів з державного бюджету. Кожний з цих методів має певну обумовленість та сферу застосування, свою специфіку, використання якої стимулює інвестиційну діяльність підприємства, посилює її привабливість. Вказані методи та пов'язані з ними джерела коштів спрямовані на активізацію інвестиційної діяльності підприємства, що знаходить відображення у своєчасному, у відповідності з проектом, завершенні капітальні будівництва, відшкодовуванні витрат та отримання прибутку будівельниками.